

МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ

№ 10 (411)

ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ

28 травня 2016 року

КОЛЕГІЯ

ПЕРЕМОЖЕЦЬ ОЛІМПІАДИ

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

У конгрес-центрі навчально-оздоровчого комплексу «Червона калина» ТДМУ відбулося розширене засідання виїзної колегії МОЗ України під головуванням виконуючого обов'язки Міністра охорони здоров'я Віктора Шафранського. Захід був присвячений особливостям функціонування системи охорони здоров'я в умовах децентралізації та співпраці з об'єднаними територіальними громадами.

Віктор ШАФРАНСЬКИЙ, виконуючий обов'язки Міністра охорони здоров'я України

Перед початком роботи колегії Віктор Вікторович провів робочу зустріч з ректорами, начальниками управлінь і відділів охорони здоров'я. «Я запросив вас, колеги, до абсолютно щирої, відвертої, конструктивної дискусії, яка дасть можливість знайти відповіді на багато запитань, а саме щодо покращення функціонування первинної ланки в умовах децентралізації, питання фінансування, створення окремих юридичних осіб, забезпечення лікарняними літками, яке нині повинно бути врегульоване в об'єднаних територіальних громадах, розбудови мережі амбулаторій сімейної медицини. На деякі з них

тав лист голови Комітету Верховної Ради з питань охорони здоров'я Ольги Богомолець, в якому вона побажала плідної праці учасникам виїзної колегії МОЗ України. «Сьогодні в умовах проведення

Назар ЛИСЮК – студент фармацевтичного факультету

Стор. 6

Виступає голова облдержадміністрації Степан БАРНА

маємо певні відповіді. Але саме у широкому колі наших колег, базуючись на досвіді, який ви вже отримали, сподіваюся, напрацюємо правильні рішення, які будемо впроваджувати в життя», – зазначив Віктор Вікторович.

Вітаючи учасників виїзної колегії з початком роботи, Віктор Вікторович зачи-

кардинальних структурних перетворень на місцевому рівні саме новоствореним територіальним громадам належатиме провідна роль у подальшому просуванні медичної реформи та вирішенні нагальних питань охорони здоров'я населення», – говорить в документі. (Продовження на стор. 2)

У НОМЕРІ

Стор. 4-5

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЯКОСТІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Під час XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні питання якості медичної освіти», яка відбулася 12-13 травня цього року на базі навчально-оздоровчого комплексу Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського «Червона калина», прийняли важливі доленосні рішення у галузі вищої медичної освіти нашої країни.

Стор. 10

ПОСТІЙНО БУЛА В ПОШУКУ НОВИХ ІДЕЙ

Олена Олексіївна Маркова шукала можливості вдосконалити проведення практичних занять. Для представлення студентам результатів наукових досліджень кафедри та поглиблення знань студентів уперше в інституті були створені інформаційні карти, які студенти розглядали та аналізували на заняттях. Вона мала багато громадських доручень, але, напевно, найулюбленіше з них було – науковий керівник студентського наукового товариства.

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

(Закінчення. Поч. на стор. 1)

Віктор Шафранський під час свого виступу висловив подяку голові Тернопільської ОДА Степану Барні, голові обласної ради Вікторіві Овчаруку та ректору Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського Михайлові Корді, а також начальнику управління охорони здоров'я облдержадміністрації Володимирові Богайчуку за проведену організаційну роботу.

«Провівши час у плідних, конструктивних і позитивних дискусіях, зацікавлена і фахова спільнота знайде відповіді на питання, які потрібно вирішити медикам, для того, щоб система охорони здоров'я держави функціонувала в умовах децентралізації, щоб населення України мало доступ до медичної допомоги, щоб ми позитивно вирішували питання

функціонування первинної ланки, а особливо кадрові питання, матеріально-технічного забезпечення, заохочення медичних працівників працювати в територіальних громадах і покращувати стан надання медичної допомоги. В сучасних реаліях нам необхідно створити мережу госпітальних округів. Без розмежування первинної та вторинної ланки надання медичної допомоги нам буде важко забезпечити її якісне надання», — зазначив виконуючий обов'язки Міністра охорони здоров'я України.

Віктор Шафранський наголосив на тому, що є багато позитивних зрушень, які потребують підтримки. За його словами, останнім часом спостерігається позитивна динаміка надання допомоги пацієнтам з гострим інфарктом міокарда. В багатьох напрямках є позитивні результа-

(Зліва направо): **Віктор ОВЧАРУК**, голова обласної ради, **Володимир БОГАЙЧУК**, начальник управління охорони здоров'я облдержадміністрації

ти, що дало можливість знизити смертність, покращити профілактичні та реабілітаційні аспекти.

«Президент, уряд, Прем'єр-міністр ставлять завдання розв'язати проблемні питання, які існують, сфокусуватися на тих зонах, які можуть дати якнайшвидший результат, покажуть кожному жителю нашої держави, що зміни в системі охорони здоров'я є. Наше завдання, використовуючи той ресурс, який нині є, забезпечити швидкі зміни. Перша з них — це здешевлення ліків і покращення доступу до медичного лікування. Саме тому Прем'єр-міністр вийшов з ініціативою внести зміни до Закону України «Про лікарські засоби», щоб максимально спростити процедури реєстрації якісних та ефективних медичних препаратів, які виготовляють у країнах із жор-

сткою регуляторною системою. Впродовж останніх 9 місяців нам вдалося радикально покращити ситуацію щодо розробки європейського рівня стандартів, протоколів і клінічних настанов. Ми йдемо до того, щоб на 1 червня цього року 90% всіх нозологій мали якісні клінічні протоколи. Після цього вже можна переходити до об'рахунку вартості медичної послуги, а відповідно й до впровадження страхової медицини в Україні. Без мережі служб екстреної медичної допомоги не зможемо зменшити ту кількість смертей, яка трапляється на догоспітальному етапі. В Україні в цьому плані сумна статистика: 110-120 летальних випадків на 10 тисяч населення. В Європі цей показник становить 30-40 випадків. Проте у нас є позитивний досвід налагодження ефек-

тивної служби екстреної допомоги у Харкові, який можемо запровадити в інших регіонах», — додав Віктор Шафранський.

Він також зазначив, що колегія є знаковою, адже відбувається на території, яка має славні традиції в медичній галузі.

Своє бачення щодо впровадження заходів з децентралізації саме у галузі медицини Тернопільщини висловили під час виїзного засідання колегії Міністерства охорони здоров'я України очільники області Степан Барна та Віктор Овчарук.

Начальник управління охорони здоров'я облдержадміністрації Володимир Богайчук розповів, що для ефективного впровадження реформ потрібно змінити деякі законодавчі акти. «Хочемо, щоб Міністерство охорони здоров'я почуло, з якими проблемами зустрілася Тернопільська область у січні, коли було вже створено 26 територіальних громад. Конкретно хвилює фінансування закладів охорони здоров'я. Громади отримали всю медичну субвенцію на первинну та вторинну медичну допомогу. Зараз разом з Міністерством хочемо законодавчо врегулювати фінансування первинної та вторинної ланки. Є пропозиція виділяти 30% коштів на первинну допомогу і 70% — на вторинний рівень», — зауважив у своїй доповіді Володимир Богайчук.

Під час колегії свої пропозиції озвучили начальники управлінь і відділів охорони здоров'я кожного обласного центру нашої країни.

Результатом засідання колегії стало прийняття рішення, до якого ввійшли пропозиції виступаючих, що прозвучали під час колегії.

**Яніна ЧАЙКІВСЬКА,
Микола ВАСИЛЕЧКО (фото)**

КОНТАКТИ

ТДМУ УКЛАВ УГОДУ ПРО СПІВПРАЦЮ З ВІДОМОЮ МЕДИЧНОЮ КОМПАНІЄЮ ПОЛЬЩІ «NU-MED GROUP S.A»

Упродовж двох днів — 17-18 травня цього року — в Тернополі перебувала делегація центру діагностики та онкологічної терапії у місті Замосць відомої польської медичної компанії «NU-MED GROUP S.A». Серед гостей: президент Кшиштоф Урбаняк, директор Барбара Нізьо, заступник директора та керівник відділення радіотерапії Кшиштоф Патира, заступник директора Рафат Братковський і головна медсестра Едіта Наворол. У рамках свого візиту до нашого краю колеги з Польщі зустрілися з ректором Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського, професором Михайлом Кордою.

Результатом зустрічі стало укладення угоди про співпрацю польської медичної компанії «NU-MED GROUP S.A» з ТДМУ. Згідно з договором науковий персонал кафедри онкології, променевої діагностики і терапії та радіаційної

медицини нашого університету зможе стажуватися й підвищувати свою кваліфікацію у клініках променевої терапії «NU-MED GROUP S.A». З часом студенти ТДМУ також матимуть можливість проходити виробничу практику на базі онкологічного шпиталю імені Папи Іоанна-Павла II.

Зазначимо, що вищезгадана медична компанія є осередком найсучаснішої радіотерапії, хіміотерапії, резонансно-магнітної та комп'ютерної томографії у Польщі. Онкологічна школа «NU-MED GROUP S.A» добре знама у світі, а щойно збудована радіологічна клініка в місті Замосць (Польща) є однією з найсучасніших клінік в Європі, в якій розташоване найновіше обладнання. Центр обладнали трьома лінійними прискорювачами і ПЕТ/МРТ.

Окрім того, польська делегація обговорила напрямки співпраці з головою Тернопільської обласної

ради Віктором Овчаруком, заступником голови Тернопільської облдержадміністрації Юрієм Юриком, начальником управління охорони здоров'я Володимиром Богайчуком за участі ректора ТДМУ, професора Михайла Корди та проректора з науково-педагогічної та лікувальної роботи, професора Степана Запорожана.

Під час цієї зустрічі представники центру діагностики і онкологічної терапії у місті Замосць компанії «NU-MED GROUP S.A» заявили про намір відкрити мережеву клініку радіотерапії в Тернопільському онкодиспансері.

З приводу можливості відкриття такої клініки головний лікар Тернопільського обласного клінічного

онкологічного диспансеру Леонід Шкробот зазначив: «У всьому світі одним з ефективних сучасних методів лікування онкологічних захворювань усіх локалізацій (разом з хірургічним та хіміотерапевтичним) є променева терапія на лінійних прискорювачах. Для України цей метод променевої терапії є досить

новим. Досі більшість вітчизняних радіологів здебільшого працюють на кобальтових установках. До відома, у західному регіоні нашої держави такий лінійний прискорювач функціонує лише у Львові та Рівному, а ПЕТ-КТ — у Феофанії та «Лісоті». Для онкохворих Тернопільської області й восьми навколишніх областей це дасть можливість швидше та якісніше отримати необхідне лікування».

Створення аналогу польських центрів радіотерапії в нашому краї здійснюватимуть на засадах державно-приватного партнерства із залученням потенціалу лікувальної бази самого Тернопільського обласного онкодиспансеру.

Прес-служба ТДМУ

ПОТРІБНА СПІВПРАЦЯ МЕДИЧНОЇ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ

У рамках робочого візиту виконуючий обов'язки Міністра охорони здоров'я Віктор Шафранський взяв участь у засіданні вченої ради ТДМУ, яке відбулося 21 травня цього року в адміністративному корпусі. На заході також були присутні ректор Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Шупика, професор Юрій Вороненко та проректор з науково-педагогічної роботи цього ВНЗ, професор Олександр Толстанов, начальник управління охорони здоров'я Тернопільської ОДА Володимир Богайчук.

Спершу Віктор Шафранський поспілкувався зі своїм вчителем Іваном Сміяном, який очолював Тернопільський медичний університет 1981-1997 року. Віктор Вікторович зазначив, що саме з рук Івана Семеновича отримав диплом лікаря. Високопосадовець подякував своєму вчителю за науку й побажав йому ще довгих років життя.

Відкрив засідання вченої ради ректор ТДМУ, професор Михайло Корда. Він зазначив, що Віктор

Віктор ШАФРАНСЬКИЙ, виконуючий обов'язки Міністра охорони здоров'я України, Михайло КОРДА, ректор ТДМУ, професор

Віктор Вікторович звернувся до членів вченої ради з пропозицією підвищити рівень співпраці між медичними та фармацевтичними вишами й практичною охороною здоров'я. Потрібно покращити рівень комунікацій між вишами та Міністерством охорони здоров'я, що дасть можливість за допомогою дискусій й обговорень продуктивно вирішувати ті питання, де потрібна співпраця медичної науки та медичної практики. Він також повідомив, що невдовзі у Вінниці відбудеться нарада ректорів і директорів медичних вишів, під час якої відбудеться конструктивна дискусія щодо подальших напрямків співпраці.

«Нині сімейна медицина розвивається неналежним чином і потрібно багато працювати в цьому напрямку. Можливо, доцільним є створення факультетів сімейної медицини. На мою думку, Тернопільський медичний університет може бути піонером в цьому напрямку. Докладу всіх зусиль, щоб розвивати цю галузь. ВНЗ має славетні традиції, історію та прекрасне сьогодні, що підтверджує перше місце в галузевому рейтингу, тому не сумніваюся у вашому потенціалі та провідній ролі у розбудові медичної галузі», — зазначив Віктор Шафранський.

Під час вченої ради було приділено увагу необхідності якісної підготовки майбутніх медиків. На думку Віктора Шафранського, особливо важливо звернути увагу на підготовку спеціалістів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф. Надзвичайно актуальним останнє питання є з огляду на ситуацію на сході держави, коли необхідна мобілізація ресурсів для того, щоб зорганізувати надання медичної допомоги в умовах війни. Країна повинна бути готовою до різних викликів сьогодення і вміти швидко реагувати на них.

Щодо напрямків подальшого розвитку Міністерства, то у короткотерміновій перспективі, як сказав Віктор Шафранський, робота буде концентруватися на екстреній медичній допомозі, на допомозі пацієнтам із серцево-

судинними захворюваннями, виходячи з високої поширеності цієї патології в державі, на онкологічній захворюваності.

«Потрібно дуже багато зробити також щодо зниження вартості ліків і доступності ліків для пересічного громадянина. Для цього уже робляться конкретні кроки, приймаються рішення. Також необхідно розпочинати роботу зі створення загальнонаціонального переліку лікарських засобів. Невдовзі стартує конкурс на створення Національної експертної ради, до якої увійдуть найкращі фахівці та допоможуть сформулювати цей перелік. Окрім того, буде запроваджено референтне ціноутворення в державі. Щодо цього вже підписано відповідний наказ. Нам необхідно відновити рецептурний продаж ліків та реалізацію проекту щодо гіпотензивних препаратів. Останній мав позитивний ефект.

Також необхідно опрацювати національний план змін у системі охорони здоров'я на п'ятирічний період щонайменше. На нашу думку, це потрібно для того, щоб кожен фахівець, кожен громадянин у державі розуміли, куди буде рухатися система охорони здоров'я протягом п'яти років, незважаючи на можливі політичні й кадрові зміни, щоб і через п'ять років ми знали, в якій точці знаходиться галузь охорони здоров'я», — звернув увагу Віктор Шафранський.

Також члени вченої ради отримали відповіді на свої запитання, зокрема, їх цікавили такі теми, як терміни введення страхової медицини, можливість змін у застарілій нормативній базі, розвиток і удосконалення післядипломної освіти, міжнародний досвід співпраці.

Проректор з наукової роботи ТДМУ, професор Іван Кліщ поцікавився тим, коли буде запроваджена страхова медицина в Україні.

«Загальнодержавне обов'язкове медичне страхування — стратегічний напрямок розвитку медичної галузі. Згідно з оперативним планом до 2019 року ми повинні запровадити таке страхування. Цього року потрібно зробити системний крок для

запровадження цієї моделі. Нині залучено чимало фахівців щодо розробки проекту закону про загальнодержавне медичне страхування. У цій залі присутній ректор Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Шупика, професор Юрій Вороненко і проректор з науково-педагогічної роботи цього закладу, професор Олександр Толстанов, які є рушійною силою у напрацюванні пропозицій до закону. страхова медицина дасть можливість отримати адекватний доступ до медичної допомоги кожному громадянину нашої держави», — наголосив Віктор Шафранський.

Перший проректор, професор Олександр Ковальчук запитав про доцільність впровадження досвіду ТДМУ у створенні навчально-практичних ПМСД у територіальних громадах.

«Подібні центри є вкрай важливими для вдосконалення практичних навичок майбутніх медиків. Як правило, 80% звернень пацієнтів у країнах, де добре розвинена первинна ланка, вирішуються безпосередньо на рівні сімейного лікаря. Зважаючи на те, що нині Тернопільщина має найбільшу кількість новостворених територіальних громад, створення мережі таких навчально-методичних центрів є доцільним. І ми раді почути ваші пропозиції щодо цього», — відповів виконуючий обов'язки міністра.

Президент Асоціації інфекціоністів України, завідувач кафедри інфекційних хвороб та епідеміології, професор Михайло Андрейчин поцікавився тим, що

лікарських помилок і винесення покарань, які були б дієвими. Потрібно все-таки нести відповідальність за свою роботу. Рік тому під час парламентських слухань було внесено багато пропозицій щодо посилення лікарського самоврядування й посилення ролі асоціації медиків. Ми готові віддати функції громадським організаціям, але їхня діяльність має відповідати світовим стандартам. Якщо асоціації готові будуть комплексно взяти на себе зобов'язання, то я буду вашим найнадійнішим союзником», — запевнив Віктор Шафранський.

Проректор з науково-педагогічної та лікувальної роботи, професор Степан Запорожан поцікавився ситуацією щодо створення університетських клінік.

«Безумовно, вони повинні бути вагомим структурним підрозділом медичних вишів. Нині, на жаль, немає відповідної нормативної бази для їх функціонування. Проте можна доопрацювати всі нормативні документи й вивести це на належний рівень. Університетська клініка повинна бути оснащена найкращим обладнанням, мати найновіші технології та найкращих фахівців, щоб студенти могли опанувати найвищі досягнення медичної науки й впроваджувати в своїй практиці», — зазначив гість.

Ректор Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Шупика, професор Юрій Вороненко подякував адміністрації ТДМУ за теплий прийом і створення всіх умов для роботи колеги. Він також додав: «Мені приємно сьогодні перебувати у вашому колективі, який невдовзі відзначатиме 60-річчя з дня створення університету. Колись мав нагоду побувати на сорокаріччі вашого ВНЗ. Потім упродовж двадцяти років постійно спостерігав за вашим розвитком. Спасибі вам за те, що ваш виш є ліде-

Іван СМІЯН, член-кореспондент НАМН України, професор

Шафранський закінчив наш університет 1991 року. Михайло Михайлович також поінформував про те, що у конгрес-центрі навчально-оздоровчого комплексу «Червона калина» ТДМУ відбулася розширена колегія Міністерства охорони здоров'я України, яка була присвячена питанню функціонування системи охорони здоров'я в умовах децентралізації та взаємодії органів охорони здоров'я з територіальними громадами. Ректор наголосив, що було прийнято низку важливих, доленосних положень для Тернопільської області, адже наш край є лідером за кількістю новостворених територіальних громад (найбільше в Україні — 26).

Насамперед Віктор Шафранський висловив подяку за високий рівень організації та особливу гостинність, яку відчули всі учасники колеги. Також зазначив, що вперше за майже 25 років він знову переступив поріг рідної Альма-матер і відчув неймовірну радість від цього.

буде зроблено в напрямку демократизації діяльності МОЗ і про можливість передання права атестації лікарів-інфекціоністів лікарському профільному товариству.

«Я за те, щоб асоціації брали на себе обов'язки щодо атестації лікарів, але водночас я за те, щоб ці громадські структури брали на себе відповідальність за тих, кого атестують, зокрема, за унормування діяльності лікарів, дотримання медиками норм етики та деонтології, захисту лікарів у випадку неправомірного тиску на них з боку пацієнтів, розбір

ром у медичній освіті. Передаю вам від нашої вченої ради вітання та найкращі побажання». Юрій Вороненко коротко окреслив своє бачення розвитку післядипломної медичної освіти в Україні.

Перебуваючи в нашому краї, в.о. міністра охорони здоров'я Віктор Шафранський відвідав Тернопільський обласний перинатальний центр з метою вивчення ситуації із завершенням його оновлення та реконструкції.

**Яніна ЧАЙКІВСЬКА,
Микола ВАСИЛЕЧКО (фото)**

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЯКОСТІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Під час XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні питання якості медичної освіти», яка відбулася 12-13 травня цього року на базі навчально-оздоровчого комплексу Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського «Червона калина», прийняли важливі дієві рішення у галузі вищої медичної освіти нашої країни.

У конференції взяли участь 20 представників МОЗ України, 29 перших проректорів і проректорів з науково-педагогічної роботи, проректорів з міжнародних зв'язків, 10 проректорів з наукової роботи, 25 начальників навчально-методичних відділів і деканів, представники ради молодих вчених при МОЗ України, члени студентської ради при МОЗ України, представники науково-методичної комісії з охорони здоров'я та соціального забезпечення МОН України, делегації з Польщі й Грузії, понад 300 учасників з вищих навчальних закладів України.

У рамках заходу вперше впродовж тринадцяти попередніх років проректори з наукової роботи приїхали обговорити важливі питання розвитку медичної науки, а рада студентського самоврядування та рада молодих вчених при Міністерстві охорони здоров'я України взяли участь в обговореннях і провели власні секційні засідання.

Роботу конференції очолили завідувач сектора освіти управління кадрової політики й освіти МОЗ України Юрій П'ятницький та ректор ТДМУ, професор Михайло Корда.

До складу президії також увійшли завідувач сектора науки та інновацій управління координації центрів реформ МОЗ України Олександр Волосовець, директор

Центру тестування професійної компетентності фахівців з вищою освітою напрямків підготовки «Медицина» і «Фармація» при МОЗ Ірина Булах, заступник директора Центру тестування професійної компетентності фахівців з вищою освітою напрямків підготовки «Медицина» і «Фармація» при МОЗ Марина Мруга, директор Центрального методичного кабінету з вищої медичної освіти МОЗ Ірина Мельник, директор Центру міжнародних програм МОЗ Юрій Фисун, начальник управління охорони здоров'я Тернопільської облдержадміністрації Володимир

Богайчук, проректор з науково-педагогічної роботи ТДМУ, професор Аркадій Шульгай, голова науково-методичної комісії МОН України з розробки стандартів вищої освіти галузі знань «Охорона здоров'я» Ігор Мисула.

(Зліва направо): директор Центру тестування професійної компетентності фахівців з вищою освітою напрямків підготовки «Медицина» і «Фармація» при МОЗ Ірина БУЛАХ, заступник директора Центру тестування професійної компетентності фахівців з вищою освітою напрямків підготовки «Медицина» і «Фармація» при МОЗ Марина МРУГА, проректор з науково-педагогічної роботи ТДМУ, професор Аркадій ШУЛЬГАЙ

Вітальні слова виконуючого обов'язки Міністра охорони здоров'я Віктора Шафранського та заступника Міністра охорони здоров'я керівника апарату Романа Васишина учасникам Всеукраїнської навчально-наукової конференції передав завідувач сектора освіти управління кадрової політики та освіти МОЗ України Юрій П'ятницький. Він наголосив на особливій важливості конференції, прийнятті стандартів вищої освіти за всіма спеціальностями галузі знань «Охорона здоров'я».

Начальник управління охорони здоров'я Тернопільської облдержадміністрації Володимир Богайчук привітав присутніх з початком конференції та поба-

жав плідної праці. Він відзначив ефективну співпрацю лікарів-практиків і науковців ТДМУ в Тернопільській області.

Пленарне засідання розпочав

для їх реєстрації в Міністерстві юстиції України. Ці нормативні акти сприятимуть більшій децентралізації у післядипломній освіті та наданні ширшої автономії

(Зліва направо): голова науково-методичної комісії МОН України з розробки стандартів вищої освіти галузі знань «Охорона здоров'я», професор Ігор МИСУЛА, директор Центру міжнародних програм МОЗ Юрій ФИСУН, директор Центрального методичного кабінету з вищої медичної освіти МОЗ Ірина МЕЛЬНИК

навчальним закладам. Завдяки цим нормативним документам врегулюється питання іноземних громадян, які проходять інтернатуру, а також клінічну ординатуру та резидентуру. Планується впровадження лікарської резидентури як форми післядипломної освіти для тих лікарів, які вже мають необхідний стаж практичної роботи та планують працювати в закладах охорони здоров'я, що надають високоспеціалізовану допомогу. Маємо можливість готувати таких фахівців. Планується клінічна ор-

динатура як форма підготовки завідувачів відділень лікарень третинного рівня. З 1 вересня 2015 року набрав чинності новий перелік галузей знань, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Ми одні з перших розпочали розробку освітніх стандартів», – доповів Юрій П'ятницький.

Проректор з науково-педагогічної роботи Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Шупика Олександр Толстанов свій виступ присвятив питанням реформ у медичній післядипломній освіті.

Завідувач сектора науки та інновацій управління координації центрів реформ МОЗ України Олександр Волосовець представив доповідь на тему «Інноваційна спрямованість розвитку медичної науки», в якій зазначив, що в розрізі прийняття нових законів в Україні наука та освіта максимально зближуються. «І це є нормально, адже немає освіти без науки та навпаки. І на це взяло курс Міністерство охорони здоров'я. Сучасні тенденції розвитку освіти й науки є багатовекторними, зокрема, прийняття нових стандартів, реформування аспірантури і

докторантури, запровадження основ академічної доброчесності, сприяння безперервному професійному вдосконаленню. Нас очікують серйозні зміни щодо фінансування наукових досліджень. На глобальні програми держава виділятиме кошти, а ось щодо прикладних та ініціативних, то тут потрібно буде шукати партнерів, аби отримувати фінансування з міжнародних фондів», – зазначив Олександр Петрович.

У своїй доповіді «Стандарти вищої освіти та інші інструменти модернізації системи вищої освіти» заступник директора Центру тестування професійної компетентності фахівців з вищою освітою напрямків підготовки «Медицина» та «Фармація» при МОЗ України Марина Мруга проаналізувала результати роботи робочих груп щодо створення нових стандартів вищої освіти в галузі знань «Охорона здоров'я». Вона наголосила, що завданням конференції є доопрацювати й прийняти остаточні варіанти стандартів медичної та фармацевтичної освіти.

(Продовження на стор. 5)

Проректор з науково-педагогічної роботи Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Шупика Олександр ТОЛСТАНОВ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЯКОСТІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

(Закінчення. Поч. на стор. 4)

Директор Центрального методичного кабінету з вищої медичної освіти Міністерства охорони здоров'я України Ірина Мельник представила доповідь «Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах Міністерства охорони здоров'я України в умовах імплементації Закону України «Про вищу освіту (за підсумками моніторингу 2016 року)».

Голова робочої групи з розробки стандартів вищої освіти за спеціальністю «Медицина» Тетяна Перцева свою доповідь присвятила проекту стандарту вищої освіти України за спеціальністю 222 «Медицина».

Голова робочої групи з розробки стандартів вищої освіти за спеціальністю «Фармація» Алла

спеціальністю «Стоматологія» Тетяна Петрушанко ознайомила з проектом стандарту вищої освіти України за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Голова робочої групи з розробки стандартів вищої освіти за спеціальністю «Фізична реабілітація» Ігор Мисула представив присутнім проект стандарту вищої освіти України за спеціальністю 227 «Фізична реабілітація».

З проектом стандарту вищої освіти України за спеціальністю 224 «Технології медичної діагностики та лікування» ознайомила голова робочої групи з розробки стандартів вищої освіти за спеціальністю «Технології медичної діагностики та лікування» Ольга Залюбовська.

Секретар робочої групи з розробки стандартів вищої освіти за

дартів вищої освіти за спеціальністю «Медична та психологічна реабілітація» представила напрацювання колективу фахівців щодо формування стандартів з цього фаху.

Зазначимо, що всі представлені стандартів супроводжувалися активними дискусіями та внесеннями пропозицій.

У секційному засіданні «Стандарти вищої медичної (фармацевтичної) освіти, забезпечення її якості та контролю. Результати впровадження форм внутрішнього контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах», яке відбулося 13 травня, взяли участь представники іноземних делегацій, зокрема, Вроцлавського медичного університету та Тбіліського державного медичного університету.

Актуальні питання вищої медичної освіти обговорили учасники ще двох секційних засідань – «Організаційно-правове, кадрове, навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення навчального процесу» й «Роль молодих вчених у реформуванні вітчизняної науки та ре-

алізації Закону України «Про вищу освіту» в системі підготовки фахівців галузі знань «Охорона здоров'я».

Також відбулися семінар-нарада проректорів (деканів) з між-

аспектів реалізації Закону України «Про вищу освіту» у вищій медичній та фармацевтичній освіті України.

Під час завершення конференції завідувач сектору освіти управління кадрової політики та освіти МОЗ України Юрій П'яницький зазначив, що впродовж двох днів роботи конференції вдалося зробити чимало, зокрема, затвердити наказ, який регламентує імплементацію положень Закону України «Про вищу освіту» та Постанови про новий перелік галузевих знань. Він відзначив колегіальну роботу учасників конференції та подякував ректорові й колективу ТДМУ за створення сприятливих умов у роботі науково-практичного форуму.

За результатами конференції прийняли рішення, з текстом якого всіх присутніх ознайомив проректор з науково-педагогічної роботи ТДМУ, професор Аркадій Шульгай.

Ректор Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського, професор Михайло Корда подякував всім учасникам конференції за

Котвіцька представила учасникам конференції колективну працю зі створення проекту стандарту вищої освіти України за спеціальністю 226 «Фармація».

Голова робочої групи з розробки стандартів вищої освіти за

спеціальністю «Медсестринство» Олександра Шевченко доповіла на тему «Представлення проекту стандарту вищої освіти України за спеціальністю 223 «Медсестринство».

Робоча група з розробки стан-

народних зв'язків, семінар-нарада проректорів з наукової роботи та засідання ради студентського самоврядування при МОЗ України.

Загалом заслухали й обговорили понад 60 доповідей та повідомлень, що стосуються різних

їхню активну позицію та плідну роботу впродовж двох днів. Очільник вишу запросив усіх завітати до Тернополя у наступні роки.

**Яніна ЧАЙКІВСЬКА,
Микола ВАСИЛЕЧКО (фото)**

Візит

ДЕЛЕГАЦІЯ КАНАДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВІДВІДАЛА ТДМУ

У ТДМУ з офіційним візитом перебувала делегація університету імені Грента Мак'Юена (Едмонтон, Канада), до складу якої увійшли президент д-р Девід Аткінсон з дружиною та проектний менеджер Центру українських ресурсів і розвитку цього навчального закладу Юрій Конкін. Два роки тому ТДМУ успішно розпочав співпрацю з цим університетом Канади.

Шановні гості зустрілися з ректором ТДМУ, професором Михайлом Кордою. Обговорили перспективи міжнародної співпраці між двома університетами у втіленні спільних освітніх проектів, наукових розробок у галузі теоретичної та практичної медицини й медичної освіти. Досягнули домовленості про допомогу у налагодженні роботи симуляційного центру ТДМУ. Невдовзі наші викладачі матимуть можливість поїхати до канадського універси-

тету, аби запозичувати досвід роботи такого центру, який є одним з кращих в Канаді.

Нагадаємо, що завдяки підтримці фахівців університету імені Грента Мак'Юена стало можливим втілення в життя спільного проекту «Сестринська ініціатива –

медсестри щодо полегшення психічної травми» у формі елективного курсу для студентів, які здобувають спеціальність «Сестринська справа». Цей проект підтримало також Посольство Канади в Україні. Завдяки співпраці між двома університетами відте-

пер цей курс читатимуть не лише в ТДМУ, а й в інших навчальних закладах, де готують медсестер. Подібний проект є дуже важливим у реаліях сьогодення нашої країни, адже внаслідок військових дій багато людей мають посттравматичний стресовий синдром.

Після зустрічі з очільником ТДМУ Девід Аткінсон для науковців і викладачів університету прочитав лекцію «Загальне адміністрування та фандрейзінг в університетах Канади». Він детально розповів про особливості залучення коштів для здійснення наукових досліджень у Країні кленового листка.

Доктор Девід Аткінсон поспілкувався з молоддю ТДМУ на тему «Роль студентського самоврядування в житті університету». Він зазначив, що в їхньому університеті студентська рада є цілком незалежним органом студентського самоврядування і

власний бюджет для впровадження соціальних проектів формує за допомогою членських внесків. Студраду обирають члени асоціації студентів університету імені Грента Мак'Юена. Нині актуальним для студентів цього вишу є соціальні проекти щодо підтримки біженців із Сирії, програми взаємодопомоги між студентами. В університеті імені Грента Мак'Юена діє український студентський клуб. Окрім того, студентська асоціація виділяє кошти на те, щоб студенти могли безкоштовно поспідаєти. Молодь активно долучається до добровільних проектів у місті. Також Девід Аткінсон зазначив, що в університеті активно розвивають студентську науку й для цього є спеціальний фонд, з якого молодь може отримати грантову підтримку для участі у наукових конференціях.

Прес-служба ТДМУ

НАЗАР ЛИСЮК: «ФАРМАЦЕВТИЧНА ХІМІЯ – НАУКА НАДЗВИЧАЙНО ЦІКАВА»

Назар Лисюк закінчив 4 курс фармацевтичного факультету. З ним зустрілася після повернення з Всеукраїнської студентської олімпіади з фармації, що відбулася у Львові, та попросила юнака поділитися враженнями від поїздки, а також розповісти про неординарний досвід студентського життя – буття, про мрії й плани на майбутнє.

– Чим запам'яталася вам олімпіада?

– Цікавими, нестандартними завданнями як теоретичного, так і практичного характеру, високим організаційним рівнем, і, звичайно, новими знайомствами, адже в олімпіаді взяли участь кращі студенти-четвертокурсники фармацевтичних факультетів з одинадцятьох вишів України. Загалом – 21 учасник. Перед Всеукраїнською олімпіадою кожен з конкурсантів пройшов відбір на олімпіаді в своєму університеті.

– ТДМУ представляли ви і...

– ... Анна Сандулович. Учасники олімпіади демонстрували знання із шести профільних дисциплін: аптечна та промислова технологія лікарських засобів, фармакологія, фармакогнозія, організація та економіка фармації, фармацевтична хімія. Змагання зорганізували у два етапи: першого дня – теоретичний тур, другого – практичний. Під час теоретичного нам запропонували завдання 3-4 рівня складності: тести на відповідність, ланцюгові тести, ситуаційні задачі. Практичний тур відбувався в навчально – виробничій аптеці Львівського медуніверситету. Ми, зокрема, описували гербарії, склад і дію конкретної лікарської рослини сировини, її мікроскопію, робили хімічний аналіз лікарських форм. Мені випало описати рослину скумпію – яка її дія, який склад, а також суцвіття ромашки аптечної як лікарської сировини, провести мікроскопічний аналіз кульбаби лікарської.

– У підсумку ви посіли...

– ... друге місце з навчальної дисципліни «фармацевтична хімія». Отримав грамоту та запрошення відвідати офіс представництва компанії «Серв'є Інтернаціональ» в Україні. Анну Сандулович відзначили грамотою за відмінні знання з фармакогнозії.

У позазмагальний час запам'яталася екскурсія історичним центром Львова та відвідини аптеки-музею. Я не раз бував у Львові, але ця поїздка – особлива. Було приємно брати участь в олімпіаді. Це дає неймовірний заряд енергії та збагачує новим корисним досвідом. Вдячний викладачам, які готували нас до олімпіади, і, зокрема, завідувачу кафедри фармацевтичної хімії, доценту Ользі Богданівні Поляк, а також деканові фармацевтичного факультету, доценту Дмитрові Борисовичу Коробку. До Львова Дмитро Борисович їздив разом з нами та не лише підтримував психологічно, а й прихильно перевіряв наші знання з фармакологічних дисциплін, підказував, що потрібно ще

«підтягнути». Зате під час олімпіади ми почувалися впевнено.

– Фармацевтична хімія – складна наука, не кожному, мабуть, під силу її опанувати. А у вас вона викликає...

– ... захоплення. Цілеспрямований синтез фармакологічних речовин для створення нових або вдосконалення вже відомих ліків – це надзвичайно цікаво. В школі мені дуже подобалася хімія за те, що вона – наука точна й нічого не треба вигадувати. Маємо дві речовини, якщо їх з'єднати – вийде третя і по-іншому бути не може. У школі я також любив біологію. І футбол. Відвідував спортивну школу, їздив на змагання й хотів стати професійним футболістом. Але в 9 класі, якраз перед випускними іспитами, пошкодив під час матчу зв'язки на правому коліні. Стало зрозуміло, що грати у футбол, як колись, хтозна чи зможу. Тоді й вирішив подати документи до Житомирського фармацевтичного коледжу. Мабуть, це доля. Коледж закінчив з відзнакою. Здобувши базову освіту та дип-

лом молодшого спеціаліста за напрямом «фармація», вступив на 2 курс фармацевтичного факультету ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського. І ще жодного разу не пошкодував про власний вибір. У нашому університеті готують справжніх фахівців. Вчитися мені подобається, маю багато друзів.

– У футбол грати не перестали?

– Ні. Граю час від часу з друзями, щоб відпочити.

– Родом ви з...

– ... Житомирщини. Батьки мешкають в мальовничому селі Мирославка. Мама – вчитель початкових класів, тато – ветлікар. Маю молодшого на три роки брата – студента Житомирського педагогічного університету.

– У вільний від навчання час любите...

– ... читати книжки, особливо історичні. Дивитися футбол. І загалом спортом цікавлюся.

– Яке зі свят – ваше улюблене?

– Новий рік.

– Що в подальших планах?

– Найголовніше зараз для мене – успішно скласти сесію. Далі – практика. Потім поїду додому, до батьків. Вдома відпочивається найкраще.

Лідія ХМІЛЯР

ЕКСКУРСІЯ

ДЕ ЦВІТУТЬ МАГНОЛІЇ Й БУЗОК...

Студенти 2 та 3 курсів фармацевтичного факультету під керівництвом завідувача кафедри фармакогнозії з медичною ботанікою, проф. С. М. Марчишин і викладачів кафедри асист. І. С. Дахим, асист. Т. С. Бердей, асист. С. С. Козачок, ст. лаб. Л. В. Гусак побували на екскурсії у Національному ботанічному саду імені М. М. Гришка (м. Київ).

Національний ботанічний сад ім. М. М. Гришка НАН України є частиною природно-заповідного фонду України. Ідея створення саду виникла разом із створенням 1918 року Національної академії.

Своім існуванням сад зобов'язаний багатьом відомим ученим, серед яких був і автор ідеї В. І. Липський. Будівництво ботанічного саду почалося 1935 року та тривало до середини минулого сторіччя. Цей прекрасний ботанічний сад, що розкинувся на площі 129,86 га, поділений на флористичні комплекси «Крим», «Середня Азія», «Ліси рівнинної частини України», «Алтай та Західний Сибір», Гірський сад «Українські Карпати», «Степи України», «Кавказ», «Далекий Схід», які відтворюють характерну рослинність і ландшафт цих регіонів.

На території саду зібрані квітково-декоративні, плодові, овочеві, лікарські, кормові та пряноароматичні рослини з усього світу. В оранжереях є рослини, яких уже немає в дикій природі.

Особливої уваги заслуговують колекції бузку та магнолії. Кожну весну сад магнолій і сад бузку стають місцем паломництва киян і гостей Києва. Це не дивно, адже з 28 існуючих в світі видів бузку в саду представлений 21 вид. Безліч нових сортів бузку, що ростуть в сирінгарії,

вивели селекціонери Національного ботанічного саду. Цей сад цікавий не лише фахівцям, але й ботанікам-любителям. Окрім професійних і наукових заходів, Національний ботанічний сад проводить для широкого загалу екскурсії своєю територією і в оранжереях, тематичні школи садівника та виставки квітів, а також реалізує насіння, рослини й саджанці, надає допомогу в озелененні та ландшафтному дизайні. Такою колекцією рослин може пишатися будь-який європейський ботанічний сад. Вона має не лише естетичну, але передусім наукову цінність та служить збереженню різноманітності рослин у природі.

На території ботанічного саду є Свято-Троїцький монастир.

Цього ж дня мали нагоду відвідати Всеукраїнський фести-

валь писанки на Софійській та Михайлівській площах. Тут представили 374 українських писанки, які розписали талановиті українські майстри з різних областей. З кожним роком захід набуває дедалі більшого значення для українців. Популяризація писанкарства у рамках фестивалю впливає на розвиток творчості народного мистецтва в країні, сприяє підтриманню традиції розпису великодньої писанки та має на меті розвивати й поширювати українське мистецтво, культуру та традиції.

Студенти під час цієї поїздки отримали досить багато цікавої інформації та незабутні враження.

Тетяна БЕРДЕЙ,
асистент,
Людмила ГУСАК,
старший лаборант

ВОКАЛЬНА «ВІКТОРІЯ» ПЕРШОКУРСНИЦІ

Студентка першого курсу медичного факультету Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського Ксенія Олійник отримала III місце в номінації «Академічний вокал» у другому турі III Міжнародного вокального конкурсу «Вікторія», який

Ксенія ОЛІЙНИК під час виконання арії Церліни з опери Моцарта «Дон Жуан»

відбувся 12-15 травня цього року в Києві. Вона отримала диплом лауреата та медаль.

До речі, минулого року цей конкурс відбувався в Італії. Зазначимо, що перший тур цього конкурсу тривав упродовж шести місяців. До другого туру допустили 40 учасників, серед яких італійці, вірмени, китайці, ліванці, білоруси, грузини. Нагороду Ксенії вручив голова журі – народний артист України, соліст Національної опери, професор Київської державної консерваторії Іван Пономаренко.

Вітаємо Ксенію Олійник з перемогою та бажаємо творчих успіхів, а також відмінного навчання.

УШАНУВАННЯ

ВІДБУЛИСЯ ГОРБАЧЕВСЬКІ ЧИТАННЯ

Щороку в ТДМУ вшановують пам'ять видатного вченого, громадського діяча та великого патріота України Івана Горбачевського. Виш з гордістю носить ім'я відомого уродженця Тернопільщини. Цього року у ТДМУ до відзначення 162-ої річниці з дня народження Івана Яковича приурочено низку заходів, зокрема Горбачевські читання та цикл екскурсій до музею-садиби Івана Горбачевського, що розташований у селі Зарубинці.

Знаково, що у Всеукраїнський день вишиванки понад 40 студентів стоматологічного, медичного та фармацевтичного факультетів зорганізували читання, щоб вшанувати пам'ять видатного біохіміка. Іван Якович є прикладом для кожного з нас у тому, як до останнього подиху бути вірним сином своєї країни.

Професор кафедри медичної біохімії Ярослав Гонський детально ознайомив учасників заходу із життєвим і науковим шляхом Івана Горбачевського. «Іван Якович був справжнім патріотом України. Навіть обряд поховання відбувся на українському прапорі. Він понад усе любив свою вітчизну, хоча 67 років з 87 літ свого земного буття прожив за кордоном, де здобув світову славу та визнання. Проте вчений ніколи не цурався свого походження й усіяко допомагав Ук-

раїні», — розповів професор Ярослав Гонський.

Уже під час навчання в одній з гімназій Тернополя Іван Горбачевський демонстрував великі успіхи в опануванні природничих дисциплін. Іван Якович закінчив

гого курсу медичного факультету Марія Чумадевська продекларувала власний вірш, який присвятила Івану Горбачевському.

Студенти Назарій Совірко, Віра Сенгурин та Олена Мельник розповіли про життєвий шлях

гого курсу медичного факультету Марія Чумадевська продекларувала власний вірш, який присвятила Івану Горбачевському. Студенти Назарій Совірко, Віра Сенгурин та Олена Мельник розповіли про життєвий шлях

медичний факультет Віденського університету, де і розпочав свою викладацьку діяльність. Потім працював в інституті лікарської хімії. Тут 1882 року вперше синтезував сечову кислоту із сечовини та амінокислоти гліцину. Це було відкриття світового значення. Після такого успіху 29-річного асистента запросили на посаду професора медичного факультету Празького університету. Через три роки вчений опублікував працю про синтез креатиніну, а згодом відкрив фермент ксантиноксидазу.

Під час заходу студентка дру-

видомого вченого. Вони наголошили на тому, що праці Івана Яковича мали величезне значення для вивчення механізмів виникнення та лікування такої хвороби, як подагра. Він також плідно працював у галузі епідеміології, гігієни, загальної хімії, судової медицини, токсикології. Іван Горбачевський написав майже п'ятдесят наукових праць, значна частина яких не втратила свого наукового значення й нині. Вони були видані чеською мовою, а підручник з органічної хімії — українською.

Іванові Горбачевському суди-

лося стати першим міністром охорони здоров'я в Європі. Таке відомство було спершу створено в Австро-Угорській імперії, а згодом — у Німеччині, Франції, Англії. Відомо, що у справі заснування подібного міністерства за досвідом до Івана Яковича приїжджав і представник Української Народної Республіки. Міністр-українець радо поділився планами організації урядового підрозділу. Щоправда, лише рік Іван Горбачевський мав міністерський портфель. Досліджуючи стан справ у відомстві, він виявив у Східній Галичині епідемію, нестачу лікарень, медикаментів... Результати своїх досліджень і програм ліквідації наслідків війни австрійців з росіянами урядовець оприлюднив у парламенті. Він наштотхнувся на нерозуміння цих проблем з боку польських представників, тож подав у відставку. Варто зазначити, що Іван Якович був довічним членом палати австрійського парламенту.

Іван Горбачевський залишив урядове крісло, але не науку. 1921 року стає професором кафедри хімії щойно створеного у Відні Українського вільного університету, а через два роки — ректором такого ж закладу в Празі. Викладав він одночасно хімію і в Українській господарській академії в Падебрадах.

Прес-служба ТДМУ

Акція

СТУДЕНТИ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У «ТИЖНІ ПОДРУЖЖЯ»

Тижень подружжя у нашому місті зорганізували впр'яте. Цьогоріч цей комплексний захід розпочався 15 травня з фестивалю сімейних цінностей «Завтра-фест», в якому активну участь взяли студенти та лікарі-інтерни Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського.

У парку імені Т.Шевченка вони вимірювали артеріальний тиск, розповідали тернополянам, як правильно харчуватися при артеріальній гіпертензії та захворюваннях шлунково-кишкового тракту. Майбутні лікарі також перевіряли відсоткову можливість отримання інфаркту та багато іншого. Тернополяни з радістю проходили обстеження та отримували консультації.

Отже, до цієї акції долучилися студенти 1, 2 і 5 груп другого курсу фармацевтичного факультету. Студенти-стоматологи Юлія Янчурська, Анна Чикита і Юрій Шанайда навчали дітей правильно доглядати за ротовою порожниною. Тернополян також консультували студенти медичного факультету, зокрема, Оксана Велиган, Юрій Дячина, Іван Кудриль.

Члени наукового гуртка «Здорове серце України» (Уляна Дмитерко, Лідія-Марія Іванків, Соломія Левицька, Марія-Юлія Панасюк, Марта Сивик, Юлія Хім'як, Павло Майданюк) вимірювали життєво необхідні показники, як-от індекс маси тіла, артеріальний тиск, співвідношення м'язевої маси тіла до жирової. Науковий керівник гуртка — доцент кафедри медичної реабілітації Лариса Левицька.

Серед лікарів-інтернів до заходу долучилися Тетяна Бойчук та Ольга Кліщ (базовий керівник — доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тетяна Лазарчук), а також Оля Максимішин та Ірина Савка (базовий керівник — завідувач кафедри педіатрії, професор Наталя Банадиґа).

В організаційних питаннях участі студентської спільноти ТДМУ в «Тижні подружжя» допомагав студент Микола Підфедько.

Потрібно сказати, що це свято об'єднало десятки міст і тисячі українців навколо сімейних цінностей. Його мета — кожного року упродовж тижня зробити подружжя та шлюб головними темами в країні, залучивши до цього зусилля громадських організацій, державних і недержавних інституцій, християнських церков, бізнесу та всіх небайдужих людей.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА

СВЯТО

УКЛІН ТОБІ, НЕНЬКО!

Зворушливе літературно-мистецьке свято з нагоди Дня матері відбулося в читальному залі бібліотеки ТДМУ. Його учасники зібралися, аби висловити свою любов та шану найдорожчій людині — рідній неньці, подякувати їй за любов і турботу, а також привітати всіх жінок-матерів та побажати їм здоров'я, щастя й Божого благословіння.

Ведучі — бібліотекарі Наталія Водюк та Любов Романів нагадали: наше життя починається з матері — найріднішої, найближчої нам людини. З любові до

матері й батька бере свій початок й любов до рідного краю. Недаремно мовимо: материнська земля, Вітчизна-ненька.

Найщиріші слова подяки матері — берегині роду — звучали з уст студенток I курсу стоматологічного факультету Віталії Антонюк та Анжели Харлак.

*— Можна у світі багато зробити —
Перетворити зиму на літо.
Можна моря й океани здолати,
Гору найвищу штурмом узяти,
Можна пройти крізь пустелі і хащі,
Тільки без мами не можна нізащо,
Бо найдорожче стоїть за словами —
«В світі усе починається з мами!»*

Емоційно та дуже зворушливо линула «Аве Марія» у виконанні студентки I курсу медичного факультету Мікоша Хуберта (Польща). Розчулила глядачів і пісня «Материнська любов», яку майстерно виконала студентка 2 курсу стоматологічного факультету Христина Врублевська.

Вірші, присвячені мамі, прочитали студентки I курсу медичного факультету Домініка Лукашяк (Польща), Аянгба Хрістел (Гана), студентка 1 кур-

су стоматологічного факультету Віталія Антонюк.

А далі озвучав гітара. Натхнено перебираючи струни, студент 1 курсу медичного факультету

Томаш Блащшин заспівав пісню про маму англійською мовою.

Після оплесків знову звучала поезія — ніжна та щира. Студент 2 курсу медичного факультету Мохамед Хассан Абделмунам Елтаєб з Гани прочитав вірш про маму французькою мовою, а його співвітчизник та однокурсник Нсіах Річард — власного вірша, написаного українською, який юнак присвятив рідній мамі та всім матерям світу.

Першокурсники медичного факультету з Польщі Вікторія-Марія Войташевська, Домініка-Ма-

рія Журек, Мікош Хуберт, Моніка Карч і Патрик Мартинович полонили серця слухачів веселою та запальною композицією і аудиторія підтримала її чіткий ритм вдячними оплесками. Завершилося ж свято відомою кожною в Україні піснею «Рідна мати моя» в чудовому виконанні

Лідія ХМІЛЯР

ОХОРОНА МАТЕРИНСТВА Й ДИТИНСТВА: СУЧАСНІ АСПЕКТИ ТА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ

Уже традиційно щороку весняної пори фахівці акушерів-гінекологів збираються у велику команду, аби в атмосфері глибокого аналізу обговорити нагальні питання та визначити пріоритети перспективного розвитку. Таке завдання ставив перед собою й цьогорічний форум – Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання сучасного акушерства», яка збирала в нашому університеті понад 400 науковців і практичних лікарів з усіх куточків України.

З вітальним словом від імені ректора ТДМУ, професора Михайла Корди, відкриваючи форум, до присутніх звернувся проректор з науково-педагогічної роботи, професор Аркадій Шульгай. Щиро привітавши шановану аудиторію, він наголосив, що питання, які винесли на обговорення модератори конференції, є нині вкрай актуальними у контексті здоров'я матері та дитини. Аркадій Гаврилович з радістю поділився з присутніми набутками та новачками в навчальному процесі нашого університету, а ще повідомив приємну новину – за галузевим рейтингом МОЗ України наш ВНЗ був визнаний кращим серед усіх вищих медичних навчальних за-

Ваша професія є вкрай важливою й водночас почесною, адже ви приймаєте у свої руки нове життя, дбаєте про здоров'я жіноцтва. Хочу висловити подяку ректорові університету Ми-

та побажав невдовзі здобути статус «національного».

Успіхів і нових знань побажав у вітальному слові присутнім член-кореспондент НАМН України, керівник комітету Асоці-

особливості акушерської тактики та раціонального втручання у процес пологів. Ставив наголос на ролі кесаревого розтину в зменшенні перинатальної патології.

Однією з актуальних проблем сучасного акушерства залишається материнська смертність від екстрагенітальної патології. Серед найпоширеніших перші позиції займають екстрагенітальні захворювання, сепсис, ТЕЛА, кровотечі, преeklampsія/eklampsія та емболія навколопловидними водами. Шляхи виходу з цієї невтішної ситуації продемонстрував у своїй доповіді «Допоміжні репродуктивні технології. Погляд очима терапевта» член-кореспондент НАМН України, професор Володимир Медведь, наголосивши що мульти-

ву шкідливих, зокрема інфекційних, чинників є одним з головних завдань сучасного акушерства, – наголосила науковець, бо ж останнім часом почастішали випадки інфікування плоду, захворюваності й смертності новонароджених. Бактеріальні вагітні та вагінози, інфекції сечовивідних шляхів, четвертина передчасних пологів – наслідок хронічних бактеріальних інфекцій матері. Особливий наголос зробила доповідач на класифікації вірусів, які безпосередньо викликають ЗЗЖСО: вірус простого герпесу (ВПГ) – тип 1 і 2, цитомегаловірус (ЦМВ), папіломавірус (високо- та низькоонкогенний) та запропонувала сучасні підходи у діагностиці й лікуванні цього виду інфекцій.

У рамках заходу відбувся сателітний симпозиум «Адамед». Чимало бажаючих взяло участь у майстер-класі «Надання невідкладної допомоги при тромбоемболії легеневої артерії у

Аркадій ШУЛЬГАЙ, проректор ТДМУ, професор

Алла БОЙЧУК, професор

хайлові Корді за тривалу співпрацю, сподіваючись на її продовження», – зазначив у вітальному слові заступник міського голови Тернополя Леонід Бицюра. Учасники конференції заслухали відеовітання від ректора Одеського національного медичного

академії акушерів-гінекологів України, професор Володимир Медведь. Заступник директора з наукової роботи Науково-дослідного інституту педіатрії, акушерства та гінекології, професор Василь Подольський передав вітання від колег.

На пленарному засіданні заступник директора інституту педіатрії, акушерства та гінекології Національної академії медичних наук України, професор Василь Подольський мовив про корекцію ендокринних порушень у жінок зі змінами репродуктивного здоров'я та порушеннями вегетативного гомеостазу, наголосивши, що вегетативна регуляція є одним з найважливіших механізмів адаптації організму до стресогенних умов. Саме тому вивчення клінічних проявів змін вегетативного гомеостазу може дозволити об'єктивно оцінити вплив стресорної реакції на організм, а відтак і на стан репродуктивної системи жінок.

Член-кореспондент НАМН, професор Львівського національного медичного університету Леонід Маркін у своїй доповіді «Профілактика інтранатального пошкодження плода» розкрив

Леонід БИЦЮРА, заступник міського голови Тернополя

Володимир БОГАЙЧУК, начальник управління охорони здоров'я ОДА

дисциплінарне співробітництво – запорука успішного настання та завершення вагітності у результаті ВРТ у жінок з екстрагенітальними захворюваннями.

Професор Львівського національного медичного університету Віра Пирогова окреслила основні засади комплексного підходу щодо запобігання гестаційних ускладнень у жінок з інфекціями сечових шляхів.

Тему аномальних маткових кровотеч порушила у своєму виступі професор Вінницького національного медичного університету Ольга Булавенко, розкривши питання менеджменту АМК за гострих і хронічних кровотеч.

Кілька доповідей представили під час секційних засідань тернопільські науковці. Тему прегравітарної підготовки жінок з втраченою плоду в анамнезі порушила у своїй доповіді завідувача кафедрою акушерства та гінекології ФПО ТДМУ, професор Алла Бойчук, позаяк народження здорового покоління нині є проблемою, яка вже вийшла за межі медицини й стала соціальною.

Захист вагітної жінки від впли-

вагітних жінок», який zorganizували під егідою члена-кореспондента НАМН України, керівника комітету ГО «ААГУ» «Екстрагенітальна патологія» професора В.І. Медведя та доктора медичних наук, професора Р.О. Ткаченка.

Учасники форуму в конструктивній діловій атмосфері обговорили широке коло питань. Значну увагу приділили проблемам невідкладних станів в акушерстві та гінекології, інтенсивній терапії критичних станів, новим підходам до профілактики та лікування невиношування вагітності, проблемі передчасних пологів, патології шийки матки. Розглянули медичні й соціальні аспекти репродуктивного здоров'я, протоколи та клінічні рекомендації надання медичної допомоги жінкам, інноваційні технології в медицині й інше.

Пропозиції щодо розв'язання важливих питань і перспектив подальшої діяльності в цьому обширі організатори винесли у рішення конференції.

**Лариса ЛУКАЦУК,
Микола ВАСИЛЕЧКО (фото)**

(Зліва направо): **Василь ПОДОЛЬСЬКИЙ, професор, Руслан ТКАЧЕНКО, професор (м. Київ)**

ладів України. Успіху та плідної праці в роботі пленарних і секційних засідань він побажав усім учасникам форуму.

Висловив вітання й начальник управління охорони здоров'я Тернопільської облдержадміністрації Володимир Богайчук, мовивши про досягнення краю в галузі охорони материнства та дитинства, а також передав вітальні слова від голови облдержадміністрації Степана Барни.

«Важливо, що конференція відбувається в Тернополі, зокрема, в медичному університеті. Головний пріоритет розвитку медицини нашого міста – охорона материнства та дитинства. Впродовж останніх років в обласному центрі відзначаємо стабільні показники приросту населення. Ми прийняли програму допомоги матерям, в якій один з важливих елементів – продовження тривалості життя.

ПРОЙШЛИ ВИРОБНИЧУ ПРАКТИКУ В ФІЗИОТЕРАПЕВТИЧНІЙ ЛІКАРНІ РЕАБІЛІТАЦІЇ

На початку цього року ректор Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського, професор Михайло Корда уклав угоду про співпрацю з головним лікарем Більче-Золотецької обласної фізіотерапевтичної лікарні реабілітації Любомиром Синоверським. Студенти ТДМУ тепер мають можливість здобувати практичні навички з реабілітації хворих.

Нещодавно студенти IV курсу медичного факультету за напрямком підготовки «Здоров'я людини» пройшли виробничу практику на базі обласної комунальної фізіотерапевтичної лікарні реабілітації.

Майбутні випускники стажувалися на базі фізіотерапевтичного відділення вищезгаданого медичного закладу, в якому відпрацювали навички з прове-

дення реабілітації за допомогою природних лікувальних факторів. Вони детально ознайомилися з роботою фізіотерапевтичного кабінету, в якому опанували проведення процедур гальванізації, ампліпульсотерапії, дарсонвізації, індуктотерапії УВЧ СВЧ-терапії, магнітотерапії, лазеротерапії, в барокамері, за допомогою електротерапевтичного апарату «Seragem» та апарату для вакуумного масажу. Юнаки та дівчата також мали можливість практикуватися у відділенні теплотікування. Тут вони самостійно здійснювали торфогрязеві, парафіно-озекеритні аплікації, гальваногрязеві процедури, рапні обгортання.

У відділенні водолікування за допомогою працівників закладу робили сірководневі, радонові, бішофні, перлинні, хвойні, кисневі ванни та ванни з морською сіллю, також ознайомилися з методикою підводної скелетної тракції (тракційна терапія), підводного та ручного масажу, гідрокінезотерапії, душу «Шар-

ко». У відділенні лікувальної фізичної культури проводили групові та індивідуальні заняття для недужих з різними нозологічними формами захворювань.

Студенти індивідуально підбирали реабілітаційні програми й займалися з хворими впродовж свого стажування. Вони мали можливість ознайомитися також з місцевими історичними пам'ятками.

Адміністрація університету та кафедра фізичної реабілітації, здоров'я людини та фізичного виховання висловлюють щире подяку заслуженому лікарю України, головному лікарю Більче-Золотецької обласної фізіотерапевтичної лікарні реабілітації Любомиру Синоверському за доброзичливе ставлення, теплий прийом, плідну співпрацю, розуміння та надання можливості проходження виробничої практики студентами IV курсу медичного факультету за наприя-

мом підготовки «Здоров'я людини». Завдяки цьому студенти вдосконалили й закріпили теоретичні знання та практичні навички.

«Студенти ТДМУ вдячні ректорові, професору Михайлові Корді за створення можливостей для студентів вдосконалюватися

практично на базях університетської лікарні, Більче-Золотецької обласної фізіотерапевтичної лікарні реабілітації та громадської організації «Сильні духом».

Нагадаємо, що основне завдання кафедри фізичної реабілітації, здоров'я людини та фізичного виховання полягає в тому, щоб навчити студентів медичного факультету за напрямком підготовки «Здоров'я людини» вмінно використовувати в конкретних ситуаціях знання про реабілітаційне обстеження, забезпечення процесу фізичної реабілітації, піклування про психічне, фізичне та соціальне здоров'я людини, надавати комплексну оцінку індивідуальних особливостей в процесі оздоровлення, пропагування принципів здорового способу життя серед населення, складати реабілітаційні програми при різних захворюваннях та навчити застосовувати методи й засоби фізичної реабілітації у випадках різних захворювань у хворих у клінічних і поліклінічних умовах», — зазначила завідувач кафедри фізичної реабілітації, здоров'я людини та фізичного виховання, професор Дарія Козак.

Прес-служба ТДМУ

ІНТЕРАКТИВНА СИСТЕМА ДОПОМАГАЄ АТЕСТУВАТИ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР

Нині вже важко уявити нашу медицину без інноваційних технологій. Вони стрімко ввійшли у життя медичних закладів, значно полегшуючи працю фахівців. Цей процес супроводжується суттєвими змінами в медичній теорії та практиці, а ще у підготовці та атестації медичних працівників.

Тернопільська обласна психоневрологічна лікарня — один із тих медичних закладів краю, які йдуть у ногу з часом у сфері інноваційних медичних технологій, активно впроваджують сучасні досягнення комп'ютерної індустрії. Наприкінці минулого року з ініціативи головного лікаря Володимира Шкробота у медзакладі запрацювала система інтерактивного голосування та опитування. ІТ-новинку тут використовують у адміністративно-виробничій діяльності — під час оперативних засідань, медичних рад. Нещодавно цю техніку освоїли й успішно застосовують фахівці з медсестринства, зокрема, під час контролю знань і навичок молодших медичних спеціалістів.

Як розповіла заступник головного лікаря з медсестринства Надія Фарійон, інтерактивний метод значно полегшує процес оцінювання знань медичних сестер, економить час, а ще унеможливає дію людського чинника під час професійних випробувань.

— Не є таємницею, що кожна медична сестра, яка працює у нашому чи в будь-якому іншому медичному закладі, має постійно підвищувати свою кваліфікацію. З кожним роком з'являються нові технології у медицині, тому медична сестра повинна дбати про свій фаховий рівень, — каже Надія Фарійон. — Процес атестації молодших медичних спеціалістів з медичною освітою регламентує 742 наказ МОЗ України.

Щоп'ять років медична сестра звітує про свою професійну діяльність. Готуючись до атестаційних випробувань, вона мусить займатися самоосвітою, набувати нових знань, професійно зростаючи. Зрозуміло, що це неможливо й без фахової літератури, акумулюючи новинки медсестринства, новітні методики — лише так можна йти в ногу з часом. Свою діяльність у цьому вимірі медична сестра оприлюднює у звіті, де вказує, які семінарські навчання відвідувала, на яких науково-практичних конференціях чи залікових заняттях побувала та інш. Це і є своєрідним свідченням її повсякчасної роботи над підвищенням фаховості. Задля цього у медичному закладі зорганізували й проводять відповідні заходи, які поділяються на внутрішньовідділкові та загальнолікарняні. За перші у кожному відділенні відповідає старша медична сестра. Вона складає щомісячний план підвищення кваліфікації своїх працівників на цілий рік. А заходи вже в межах

лікарні курує заступник головного лікаря з медсестринства — це зазвичай науково-практичні конференції для молодших медичних спеціалістів. Окрім того, кожна медична сестра двічі на рік згідно з вимогами режимних наказів повинна пройти заняття

з надання невідкладної допомоги за термінальних станів, а згодом скласти залік перед комісією. Отож, аби охопити всю цю чималу ділянку роботи з контролю знань, умінь і навичок медичних сестер, ясна річ, потрібно багато і сил, і енергії, і навіть часу.

— Колись ми, звісно, користувалися паперовими носіями — медичні сестри проходили тестові опитування, потім доводилося кожний аркуш з відповідями перевіряти, ясна річ, на це витрачали чимало часу, — каже

заступник головного лікаря з медсестринства. — Коли ж у нашій лікарні запрацювала комп'ютеризована інтерактивна система опитування та голосування, вирішили спробувати, а чи не згодиться вона й для тестування наших медсестер. Зрозуміло, що і для нас, і для них це була новинка. Таке могли побачити хіба з екрана телевізора, коли народні обранці голосували на засіданнях Верховної Ради чи на політичних ток-шоу у Савіка Шустера. Разом з головою виробничого сектора сестринської ради розробили 90 тестових запитань для контролю рівня знань медичних сестер, які проводимо, аби перевірити, чи відповідає рівень знань медичної сестри її кваліфікаційній категорії. Особливість цієї інтерактивної системи у тому, що вона дозволяє запрограмувати певний термін на відповідь для кожного запитання. Певна річ, що є запитання різного рівня складності та й формулювання завдань значно різняться. Тож, враховуючи всі ці особливості, «виставили таймер» для відповіді у 45 секунд. Загалом до одного тесту входить чотири варіанти відповіді, з яких учасник тестування має обрати одну, яку вважає за потрібне, і натиснути кнопку на пульті управління. Перше, так зване пробне тестування, провели для процедурних медичних сестер. Спочатку роз'яснили їм, як працює ця система, технік продемонстрував, як користуватися пультом. У перелік питань ввели тести з основ мед-

сестринської справи, вимоги щодо режимних наказів та з надання невідкладної допомоги за термінальних станів.

Узагалі ж система працює у двох режимах — анонімного та прозорого тестування. Це означає, що під час прозорого режиму можемо контролювати увесь процес опитування. Скажімо, вже на перших питаннях мати інформацію щодо відсоткового співвідношення правильних і неправильних відповідей. У разі ж анонімного варіанту — результат можна дізнатися лише наприкінці опитування. Комп'ютер видає результати, зокрема, на номер кожного пульта, де закодовано прізвище учасника, і вказує, які питання були правильними, а які неправильними, або ж на які взагалі не було відповіді, і «видає» ці результати у відсотках.

Які ж найголовніші переваги інтерактивної системи? Коли проводили такі опитування раніше, це займало доволі багато часу, увесь процес тривав майже три години. Нова ж система дозволяє провести все за 40 хвилин, отож це значна економія робочого часу. Унеможливили прояви зовнішнього втручання — ніхто на тестування вплинути не може, крім медичної сестри з її знаннями. У такий спосіб вдалося зробити випробування цілком чесними, нівелюючи суб'єктивний чинник. Оцінку виставляє комп'ютер, отож усілякі нарікання, мовляв, мене не так зрозуміли, певна річ, зайві. Кожний учасник тестування на екрані вже за кілька хвилин може побачити свій результат, тож такий підхід цілком демократичний, вважають фахівці з медсестринства, а відтак й надалі впроваджуватимуть власні напрацювання у повсякденну практику.

Лариса ЛУКАЩУК

ПОСТІЙНО БУЛА В ПОШУКУ НОВИХ ІДЕЙ

Після закінчення інституту проф. О.О.Маркова запропонувала мені вступити в аспірантуру. Розумів: це буде школа найвищої наукової майстерності, адже в той час кафедра виховала таких потужних молодих і перспективних науковців, як В.Коптюх, В.Вавришук, В.Пікалюк, І.Попович, Л.Зоря. Погодився й 1981 року вступив до аспірантури при кафедрі патологічної фізіології.

Олена Олексіївна з перших днів сформувала мені тему дисертації, що мала назву: «Особливості розвитку адреналінової міокардіодистрофії у тварин з різною стійкістю до гіпоксії». Тоді я ще не цілком розумів важливість цієї проблеми й збагнув лише після того, як на нашій публікації з цієї теми із-за кордону щомісяця надходило 10-12 запитів надіслати ксерокопії статей. В той час, коли ми жили за «залізною завісою», це було високою оцінкою наших досягнень.

Олена Олексіївна правильно zorganizувала мою роботу над дисертацією. Мені був виділений термін 3 місяці на вивчення літератури і методик з теми дисертації. У ті роки наукова лабораторія кафедри була однією з найпотужніших в інституті і в ній постійно працювали дисертанти та гуртківці. У нас панувала атмосфера товаришності й взаємодопомоги. Олена Олексіївна порадила мені звернутися до В.Коптюха для опанування роботи на полярографі, до Л.Зорі — для вивчення тканинного дихання на апараті Варбурга, до В.Пікалюка — для проведення досліджень на спектрофотометрі та електроенцефалографі. Часто ми засиджувалися до глибокої ночі, а бувало, й до ранку. І це дало свої результати. Починаючи працювати над дисертацією вже чітко знав, що і як я повинен робити. Тому дисертацію виконав швидко.

Олена Олексіївна постійно була в пошуку нових ідей. Під час обговорення результатів моїх досліджень у нас з'явилася пропозиція змінити дуже популярну тоді, але важку методику визначення вродженої стійкості до гіпоксії, яку я застосовував у своїй роботі. Для цього використовували методику В.А.Березовського, яка полягала у дворазовому «підйомі» щурів у барокамері на висоту 12000 м шляхом викачування повітря й визначенні часу настання у цих щурів агонально-го стану, після чого повітря впускалося в барокамеру. Таким методом щурів розподіляли на високо-, низько- та середньостійких до гіпоксії. По суті, тварин рятували, коли вони були на межі смерті, а сама методика виділення розтягувалася на 1 місяць.

Ми запропонували визначати вроджену стійкість до гіпоксії біохімічним методом. Детально обговорили методику, провели дослідження та дійшли висновку, що вона ефективна. Олена

Про О.О.Маркову я почув, ще навчаючись на першому курсі, як про одного з найкращих лекторів тоді ще медінституту. На 3-му курсі в цьому переконався. Досі пам'ятаю лекції Олени Олексіївни про реактивність організму, запалення, гіпоксію, серцеву недостатність, голодування, патологію тканинного росту, старіння. Мене захопила патологічна фізіологія і я вступив у науковий гурток кафедри. Науковим керівником нашої роботи став тоді ще доцент В.В.Файфура. Ми досліджували особливості холінергічної регуляції серця у щурів з гіпо- та гіпертиреозом. Василь Васильович прищепив мені любов до науки. Завдяки його допомозі ми отримали цікаві результати, які доповідали на багатьох вітчизняних наукових конференціях, неодноразово привозили з них наукові дипломи.

Олексіївна поїхала до Києва для представлення методики, але, на жаль, нас не підтримали.

Працюючи на кафедрі, я неодноразово ходив на лекції та практичні заняття Олени Олексіївни і кожний раз відкривав для себе щось нове. Студенти любили лекції та практичні заняття проф. О.О.Маркової. Лекційна аудиторія завжди була заповнена, а під час лекції стояла тиша, всі уважно слухали матеріал і конспектували. О.О.Маркова подавала студентам на лекціях не

без алкоголю мозок залишався не забарвленим, а тим, кому вводили алкоголь, він став синім.

Олена Олексіївна глибоко шанувала та оберігала пам'ять про свого вчителя — академіка Микола Миколайовича Сиротініна. Вона розповідала про його наукові інтереси, наукові експедиції в гори, де Микола Миколайович вивчав вплив гіпоксії на організм людини, й про нього, як про людину. Олена Олексіївна мовила, що Микола Миколайович високо цінував у людях порядність і в

Колектив кафедри патологічної фізіології (зліва направо): лаборант Г.Д. ТРУСЮК, доц. В.В. ФАЙФУРА, старший лаборант Л.Н. БАБІНСЬКА, проф. О.О. МАРКОВА, лаборант Л.А. ГЕРАСИМЧУК, асистенти Л.В. ЗОРЯ, С.Н. ВАДЗЮК (весна 1981 року)

лише матеріал теми, але й цікаву інформацію з історії науки та життя. За результатами анкетування студентів Олену Олексіївну неодноразово визнавали кращим лектором інституту.

Олена Олексіївна шукала можливості вдосконалити проведення практичних занять. Для представлення студентам результатів наукових досліджень кафедри та поглиблення знань студентів уперше в інституті були створені інформаційні карти, які студенти розглядали та аналізували на заняттях.

Пригадую, на занятті про гістогематичні бар'єри ми розповідали студентам, що алкоголь підвищує проникність гематоенцефалічного бар'єру. Але як це їм довести? Обговоривши з Оленою Олексіївною проблему, запропонували ввести щурам алкоголь у шлунок, а потім внутрішньоочередово синьку. У щурів

його характеристиці людей ця риса була однією з перших. Навпевно, саме тому й Олена Олексіївна високо цінувала у людях порядність. Особливою гордістю Олени Олексіївни були фотографії про відвідини М.М.Сиротініном нашої кафедри.

Адміністрація інституту високо цінувала наукові здобутки та організаторські здібності проф. О.О.Маркової. Вона мала багато громадських доручень, але, напевно, найулюбленіше з них було — науковий керівник студентського наукового товариства. Штаб-квартира товариства знаходилася на кафедрі патологічної фізіології, а очолював його вихованець кафедри В.Пікалюк. Олена Олексіївна контролювала, щоб у роботі товариства не було формальності, щоб студенти реально залучалися до наукової роботи. Тому наші студенти-

гуртківці постійно привозили грамоти з наукових конференцій, а до нас з'їжджалися студенти з усього тодішнього Союзу.

Олена Олексіївна постійно турбувалася про професійне та наукове зростання працівників кафедри, заохочувала виконання кандидатських і докторських дисертацій. Зокрема, було створено необхідні умови й підтримано доц. В.В. Файфуру, доц. Ю.І. Бондаренка, доц. С.Н. Вадзюка та мене для виконання докторських дисертацій. Кафедра патологічної фізіології, мабуть, була єдиною в інституті, на якій згодом успішно та дружно працювали три доктори наук, професори — О.О.Маркова, В.В.Файфура, Ю.І.Бондаренко та закінчували виконання докторських дисертацій ще два співробітники — С.Н. Вадзюк і І.Р. Мисула. Згодом С.Н. Вадзюк очолював кафедру нормальної фізіології.

Тему моєї докторської дисертації запропонувала Олена Олексіївна — «Особливості стресорного ушкодження серця в старості». Проф. О.О.Маркова створила для мене сприятливі умови, допомогла не лише порадами, але й практично. Зокрема, в процесі виконання роботи виникла необхідність консультативної та методичної допомоги геронтолога. Олена Олексіївна, маючи великий авторитет серед науковців, познайомила мене з віце-президентом АМН України, академіком НАН України, геронтологом з світовим іменем — Володимиром Веніаміновичем Фролькісом. Це була людина глибоко порядна, сильного аналітичного розуму, віддана науці і водночас проста та відкрита людям. Щасливий, що доля звела мене з Володимиром Веніаміновичем, у моїй душі залишився його світлий образ. Володимир Веніамінович допоміг мені правильно скерувати дисертацію та визначитися з методиками.

Олена Олексіївна постійно цікавилася, як йде виконання роботи. Перед написанням статей за результатами досліджень проф. О.О. Маркова проводила у себе в кабінеті зі мною так звані «мозкові атаки». Лише після обговорення результатів я отримував дозвіл написати статтю. Можливо, тому мої статті у журналах мало коректували рецензенти.

Перед захистом докторської дисертації Олена Олексіївна детально проаналізувала зі мною отримані результати. Були передбачені можливі питання на захисті. І це мало значення, багатомовно з тих питань прозвучало зуст членів спецради, але я вже був готовий до відповіді на них. Мій захист пройшов успішно.

Олена Олексіївна була доброю, інтелігентною, порядною, високоосвіченою людиною, багато працювала, мала багато учнів і наукових задумів. Її всі любили. Олена Олексіївна не лише визначила мій шлях у медицині, але й активно долучалася до мого становлення як людини і я їй за це глибоко вдячний.

Світлий образ Олени Олексіївни завжди буде зі мною.

**Ігор МИСУЛА,
завідувач кафедри
медичної реабілітації,
професор**

ВІСТІ

ПРОФЕСОР ПОБУВАВ НА З'ЇЗДІ

Професор кафедри пропедевтики внутрішньої медицини та фізіотерапії Леонід Гришук представив Тернопільський державний

(Зліва направо): професор С.Б. ВОЛЬФ (м. Гродно, Білорусь) і Л.А. ГРИШУК (ТДМУ)

медичний університет імені І.Горбачевського на XXXIV з'їзді Польського товариства захворювань легень. Науковець виступив з доповіддю «Incidence of multidrug resistant-TB in Ternopil region of Ukraine».

Загалом під час форуму провели 47 секційних засідань, присвячених актуальним проблемам пульмонології, зокрема бронхіальної астми, хронічним обструктивним захворюванням легень, туберкульозу, саркоїдозу, раку легень та іншим важливим питанням.

Також відбулися зустрічі з колегами з Польщі, Білорусі, Канади щодо подальшого співробітництва.

СТУДЕНТИ ПОБУВАЛИ НА МІЖНАРОДНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ В ЛЮБЛІНІ

Студенти Артур Шленський, Еміль Шленський, Христина Барвінок та Олеся Сопель взяли активну участь у Міжнародній конференції студентів-фармацевтів «Be in progress 2», що відбулася в польському місті Люблін. Серед гостей форуму були також представники Сербії, Хорватії, Великобританії, Палестини, Чехії та Таджикистану.

Робота конференції відбулася в режимі пленарного засідання. Про найновіші дослідження студентам розповіли професор Кшиштоф Язьвяк, професор Гражина Б'ята та доктор філософії в галузі фармації Анна Бельцаж. Велику зацікавленість викликали також навчально-практичні майстер-класи. Учасники форуму відвідали одну з провідних фармацевтичних компаній «ICN Polfa Rzeszow» у Жешуві, яка виготовляє пігулки, драже, капсули, сиропи, краплі, суспензії, палички та мазі для різних країн світу, зокрема, й для України.

Конференція, за словами її учасників, відбулася у дружній та приязній атмосфері.

Артур Шленський, Еміль Шленський, Христина Барвінок та Олеся Сопель отримали сертифікати, які засвідчили їхню участь у науковому заході. Студенти висловлюють щире вдячність професору Світлані Марчишин та адміністрації університету за можливість взяти участь у Міжнародній конференції студентів, які вивчають фармацію «Be in progress 2».

Лідія ХМІЛЯР

ВНЕСОК МЕДИКІВ І ФІЗІОЛОГІВ У РОЗВИТОК ФІЗИЧНОЇ НАУКИ

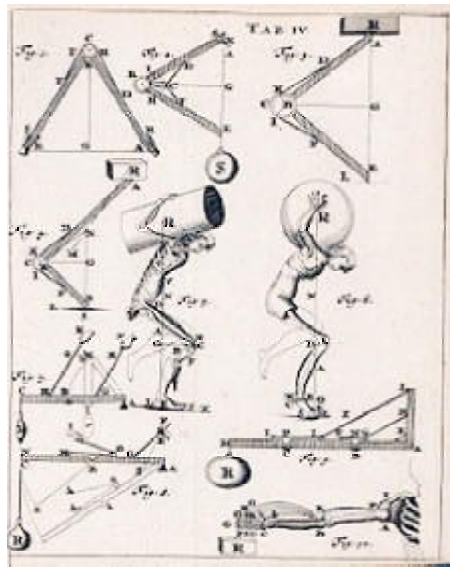
На взаємозв'язок медицини та фізики вказав свого часу й Михайло Ломоносов: «Медицина – один з найскладніших і найвищих проявів фізики».

Видатний французький фізик, математик, філософ і фізіолог Рене Декарт (1596-1650 рр.) зазначав: «Вся філософія уподоблена дереву, коріння якого – метафізика, стовбур – фізика, а гілки, які виходять з цього стовбура, – всі інші науки, що сходяться до трьох головних: медицина, механіка та етика».

Перше ґрунтовне експериментальне дослідження електричних і магнітних явищ належить англійському лейб-медику королеви Єлизавети Вільяму Гільберту (1544-1603рр.). Вільям Гільберт показав, що магнітна стрілка компаса переміщується під впливом магнітного поля землі, а не під дією однієї із зірок, як вважали до нього. Теорія магнітних полів Гільберта сформульована таким чином: «Магнітні промені поширюються у всіх напрямках у сфері, центр якої знаходиться не на полюсі, а в центрі каменя». Гільберт першим здійснив намагнічення тіла, встановив факт невіддільності магнітних полюсів, зауважив відмінність електричних і магнітних явищ: «Магнетизм, так як і вага, є деяка початкова сила, яка виходить з тіл, у той час як електризація обумовлена витискуванням з пор тіла особливих витоків внаслідок тертя». Саме Гільберт доказав, що Земля являє собою магніт. Це ж він, разом із фізиком Галілеєм, винайшли ртутний термометр.

Основоположник біомеханіки – італійський фізіолог, фізик і математик Джованні Бореллі (1608-

1679 рр.), розглядав фізіологічні процеси, застосовуючи механічні терміни, вважаючи живі істоти подобою машини. У своїй монументальній праці «Про рух тварин» (1680 р.) Бореллі розглядає дію м'язів на кістки скелета з точки зору теорії важеля, пояснює рух ніг і корпусу людини при вставанні з положень сидячи і лежачи, розраховує сили, які розвивають м'язи рук і ніг, руку упо-

Скелетно-м'язева схема з книги Бореллі

дібнюючи важелю, грудну клітку – міхам у кузні, а серце – гідравлічному насосу.

Англійський лікар Вільям Гарвей розглядав серце, як насос, який перекачує кров судинами, створив учення про кровообіг (1628 р.), а отже, спростував твердження римського лікаря Галена (129-201 рр.), яке панувало майже 1500 років, що серце постійно виробляє кров. Яку роль виконують при цьому легені, він не знав, бо кисню тоді ще не відкрили.

1786 рік залишив яскравий слід

в історії медицини та фізики й у житті італійського вченого Луїджі Гальвані (1733-1798 рр.). Він закінчив 1759 р. Болонський університет за спеціальністю «Богослов'я». Після захисту дисертації під впливом свого тестя – професора медицини Карло Галеацці почав займатися медициною. Електрофізичні дослідження привели його до відкриття в тканинах жаби короткочасних імпульсів електричного струму, чи, як він назвав, «тваринної» електрики. Гальвані опублікував результати досліджень у «Трактаті про сили електрики при м'язевому русі».

1787 р. англійський фізик і лікар Адамс створив електростатичну машину з лікувальною метою. Інтерес до її застосування зростав і Руанська (Німеччина) академія оголосила конкурс на роботу на тему «Визначити ступінь і умови, при яких можна розраховувати на електрику у лікуванні хвороб». Першу премію присудили Марату – лікарю, відомому діячу у часи французької революції.

Англійський фізик, медик і мовознавець Томас Юнг (1773-1829 рр.) був не лише практикуючим лікарем, а й одним з творців хвильової оптики. Він вважав, як і Арістотель, що утворення кольорів пояснюється змішуванням п'ятьма та світла. Саме Юнг першим дослідив акомодацию ока та один з дефектів зору – дальтонізм (нездатність розрізняти червоний і зелений кольори, а також прочитав, бо займався розшифруванням єгипетських ієрогліфів, ім'я великої Клеопатри на лондонському обеліску з острова Філі, виявля-

ному Дж. Бельзоні. Він 1801 р. опублікував принцип інтерференції світла, який відкрив. Юнг пише: «Уявимо собі, що деяка кількість однакових водяних хвиль переміщується поверхнею гладкого озера з деякою постійною швидкістю та потрапляє у вузький канал, який виходить з озера. Уявимо собі також, що під дією іншої причини утворився такий же ряд хвиль, який також, як і перший, доходить до цього каналу з тією ж швидкістю. Ні один з цих рядів хвиль не зруйнує другого, а їхні дії поєднуються. Якщо вони вступають у канал так, що гребені одного ряду співпадають з гребенями другого, то утворюється ряд хвиль із збільшеними гребенями. Але якщо гребні одного ряду будуть відповідати впадинам іншого, то вони в точності заповнять ці впадини й поверхня води залишиться гладкою. Вважаю, що подібні ефекти мають місце кожного разу, коли подібним чином змішуються дві частини світла. Це явище я називаю загальним законом інтерференції світла».

Жан-Луї Пуазейль (1799-1869 рр.) – французький медик і фізик, член французької медичної академії, дослідним шляхом встановив залежність середньої швидкості ламінарного руху рідини по трубі постійного перерізу, яка якісно пояснює рух крові у кровоносній системі. постійною величиною. Він же експериментально визначив потужність серця, винайшов прилад для визначення в'язкості рідини.

Німецький фізіолог Едуард Вебер (1795-1878рр.) і німецький фізик Густав Фехнер (1801-1887 рр.) встановили основний психофізичний закон, який визначає зв'язок між інтенсивністю відчуття та силою подразнення (світла, звуку), діючого на органи чуттів: якщо сила подразнення зростатиме у геометричній прогресії, то інтенсивність відчуття змінюватиметься в арифметичній прогресії.

1840-1841рр. німецький вчений, доктор медицини Юліус Роберт фон Маєр (1814-1878рр.) брав участь у плаванні на острові Ява як корабельний лікар. Під час перебування у тропіках він помітив, що колір венозної крові матросів у тропіках значно світліший, ніж у північних широтах. Завдяки зміні кольору венозної крові дійшов висновку, що в спекотних країнах для підтримання нормальної температури тіла повинно окислятися («згоряти») менше харчових продуктів, ніж у холодних, тобто існує зв'язок між споживанням речовини та утворенням тепла. Маєр встановив, що кількість окислювальних продуктів в організмі людини зростає із збільшенням нею виконуваної роботи і що теплота та механічна робота здатні взаємно перетворюватися. У працях (1841-1845рр.) сформулював закон збереження та перетворення енергії: «При всіх фізичних і хімічних процесах ця сила залишається постійною величиною». Під тим, що Маєр називав силою, розуміємо енергію.

1843р. еквівалентність між виконаною роботою та теплою встановив Джеймс Джоуль, а через чотири роки славетний німецький природознавець Герман Гельмгольц – професор фізіології Бонського, Гельдербергського університетів (1849-1871рр.), 1871-1888 – професор фізики Берлінського університету, а з 1888р. – директор фізико-технічного інституту. Саме Гельмгольц надав закону збереження енергії математичного виразу. Він же 1853р. обґрунтував явище акомодатії ока на близьких і віддалених предметах.

Упродовж століть медицина та фізіологія не лише народжувала нові фізичні ідеї, експерименти, відкриття, а й на їхній основі продовжували свій подальший поступ.

**Валерій ДІДУХ,
доцент ТДМУ**

ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

СТВОРИЛИ СТОМАТОЛОГІЧНИЙ ФАНТОМНИЙ КЛАС

Адміністрація Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського постійно вдосконалює умови навчання студентів. З цієї метою в ТДМУ створили фантомний стоматологічний клас, в якому майбутні стоматологи зможуть відпрацьовувати практичні навички. На встановлених фантомах можна зімітувати терапевтичний, ортопедичний, хірургічний та дитячий прийоми, а викладачі допоможуть детально розібрати кожну помилку. Виконання практичних завдань у фантомному класі максимально наближено до реальних умов роботи лікаря-стоматолога.

«Була створена робоча група, яка ретельно вивчила досвід діяльності симуляційних центрів у медичних вишах Грузії, Польщі та України (Львів, Ужгород, Івано-Франківськ). На підставі побаченого ми вирішили в нашому університеті створити свій

симуляційний центр, в якому студенти мали б можливість відпрацьовувати практичні навички. Використали потенціал нашого ВНЗ, зокрема, власними силами виготовили столи, зробили ре-

монт приміщення. Поки що найновішим устаткуванням обладнано стоматологічний фантомний клас на 12 місць», – розповів проректор з науково-педагогічної та лікувальної роботи, професор Степан Запорожан.

Триває робота над облаштуванням ще одного фантомного стоматологічного класу, який розрахований на 14 місць. Студенти ТДМУ вже з 1 вересня цього року зможуть відпрацьовувати практичні навички в цих кабінетах.

Доцент кафедри стоматології навчально-наукового інституту післядипломної освіти Віталій Щерба зазначив, що в таких класах одночасно може працювати вся група.

«Тут встановлено фантоми українського виробника, зокрема фірми, яка розташована в Северодонецьку. Високотехнічне обладнання, за допомогою якого студенти виконують не-

обхідні стоматологічні маніпуляції, італійського виробника «Галіт». На фантомах можна зімітувати терапевтичний, ортопедичний, хірургічний та дитя-

чий прийоми. Це можливо зробити за допомогою змінних щелеп. Як бачимо, студенти можуть вдосконалити практичні навички з різних напрямків стоматології. Після відпрацювання майстерності в фантомному класі, молоді значно легше буде працювати з пацієнтами. Крім того, студент може працювати зі своєю фантомною щелепою. Під час заняття викладач аналізує всі помилки і дає практичні рекомендації. Робота на стоматологічному місці у фантомному класі відповідає тим реаліям, в яких працює лікар-стоматолог. На кожну помилку студента обладнання відразу реагує, тому навчання в цих класах максимально сприятиме практичному вдосконаленню майбутніх медиків», – додав Віталій Щерба.

Прес-служба ТДМУ

